

VII.

Arcimbolds Afladsbrev for Christian II.

Oprindelig var dette Afladsbrev (af 10. Marts 1517) som alle andre lignende Breve udstedt paa Latin. Originalen er formodentlig tabt, men en Afskrift findes i Langebeks Diplomatarium. Brudstykker af den latinske Text er trykt i Dr. jur. Fred. Carl Munkebergs Afhandling »De unione Calmariense«. Havn. 1749, p. 337—8; i det kongl. Bibliothek findes 3 tyske Oversættelser¹⁾, og Allen omtaler dette og andre Afladsbreve i »De nordiske Rigers Historie 1497—1536«, II, 405 ff. Ved et Tilfælde er jeg i sin Tid kommen i Besiddelse af en gammel dansk Oversættelse, som antagelig kan fortjene her at meddeles.

H. F. R.

Johann Angelus Arcimboldus, Doctor udi begge Slags Retter, Provst udi Arcisate |: een Bye udi det Meylandske |: det Apostoliske Sædes Protonotarius, og dend Helligste Faders i Christo, vor Herres, Herr Leonis dend Tiende, af Guds Forsiun Paves, Referendarius samt Nuncius og Commissarius udi Provintzerne Cöln, Trier, Saltzburg, Bremen, Bizantz |: i dend Franche Comte :| og Upsal, saa og Stæderne Cammerich, Dornich, Mörin eller Tourüenne i det Artoiske, Arras, Cammin og Meissen, og de dertil hørende Stifter, samt i Danmark og Norges Riger, og endelig for alle de, som hisset og her concurrere til at befordre Ste Petri Kirkes Bygning udi Rom, ynsker Dend Durchleuchtigste og u-overvindeligste Fyrste og Herre, Herr Christian, Konge til Danmark ppp: Hans Mayesteets Frue Gemahl, Frue Elisabeth, Dronning sammesteds, saa og Deres Os meget Elskelige Børn, Sønner og Døttre, een ævig varende Velstand i Herren.

Dend oprigtige og brændende Andagt, som I have

¹⁾ Gligas, Katalog over det kgl. Biblioteks Haandskr. III, 1, 49 f.

Vidnesbyrd om at bære for dend Hellige Romerske Kirkke, det Apostoliske Sæde, og forberørte Ste Petri Kirkkes udi Rom dends kostbare og vidtløftige Bygning |: til hvis fremtarv og befordring Vi ere udsendte og committerede i dette allerhelligste Aflads Verk og Embede :| som for dets Skyld ere bevilgede, i det I, efter dend af os giorte skik og anordning, af Eders Kjærligheds overflødighed have contribueret til bemelte Bygnings Indrettelse og reparation, er det, som med ald billighed opmuntrer og foranlediger os til Kiærligen at tilstaa og tillade Eder de Ting, ved hvilke I, effter at I have entlediget og giort Eder løs fra Eders Synders Byrde og Forseelsers tyng, kunde med Guds Naade erholde Fred for Eders Samvittighed og Salighed for Eders Siæle: saa og Gunstigst at samtykke og bejae Eders ydmygelige begiæringer, fornemmelig de, som Vi see Eder at fremføre udaf een brændende Andagt; Hvorfore Vi og have ladet os bevæge af Eders Ansøgninger at tillade, at I maa antage til Eders Skriftefader iblandt Præsterne enten een Leyg eller og een ordineret Mand, af hvad Orden I behager, ja endog af Bette-Brødrene, som, effter at hand flytteligen forhen haver afhørt Eders Bekiendelse, een gang udi Eders Liivs Tiid, og saa ofte, som I det monne begiære, udi de tilfælde, som det Apostoliske Sæde sig ikke haver forbeholden, og i Eders Dødsstund maa meddele Eder een Fuldkommen Aflad og Forladelse for alle Eders Synder, og Eder derfor tilbørligen Frii kiende, samt paalægge Eder een gavnlig og Saliggjørende Pænitentze for alle de af Eder begangne Excesser, Laster, Forseelser og Synder, endog de som ere grove og stoore, ja de hvis afløsning det forbenævnte Apostoliske Sæde sig selv kand have forbeholden, om endskjønt de kunde være saa umaadelige, at det Apostoliske Sæde derover med rette burde consuleres; Desligeste for Kirkkens Ban dog Forbud, endog det slags, som efter eens begiæring og effter de vedkommendes vedtagne foreening er bleven Aabenbarlig udraabt, saa og det slags Band, som kand være paafalden

formedelst eet almindeligt forbud, hvilke Poster ellers hørte forberørte Pave-Sæde alleene til, undtagen om I kunde have giort nogen Stempling imod Pavens hellige Persohn, om I kunde have dræbet Biscoper eller andre høye Prælater, om I kunde have lagt voldsomme Hænder paa nogen af dem eller andre Prælater, om I falskeligen kunde have forvendt de Apostoliske Buller og Breve, om I kunde have giort Hedningene og deres anhangere tilførsel enten med Vaaben eller andre forbudne Ting, saa og sidst om nogle Kiendelser og Bandsættelser kunde være forefaldne formedelst dend hellige Moder Kirkkens Alumina(!), som kunde imod det Apostoliske Forbud være førte til de Troende fra de Vantroes grendser. Hand maa og kand forrette Nadverens Sacramente paa alle tiider i aaret |: undtagen paa Paaskedag og i Eders døds time ;| og hvis gode løfter I giøre |: undtagen Løfter om Pillegrims-Reyser paa hinside Havet til den hellige Grav, om at give sig i Geistlig orden, og om at leve i Kydskhed :| dem kand og formaar hand at forandre til andre Gudelige Gierninger; Desforuden tilstedes det eder, saa længe I lever, at have eet rørligt og flytte Altere med ald behørig reverentz og de tilkommende æres Beviisninger, ved hvilket I kand lade holde Messer paa bequemme og dertil sømmelige Stæder, hvor sligt formedelst Kirkkens Band og Forbud efter dend sædvanlige Myndighed er til een tid afskaffet, naar I ikke have givet anledning til slig Band, dog bør Dørene være tillukte, de Bandsatte og forbudne ey at indlades, og Klokkerne ikke at ringes. Naar fornødenhed effter tidens Leylighed det saa kunde udfordre, maa I ved en bequem og duelig Præst, Leigmand eller anden ordineret Mand, af hvad orden I ville, lade holde bemelte Messer, førend Dagen bryder an, dog at det skeer imod Dagningen, saaledes at det hverken Eder eller den Præst, som det forretter, til nogen brøde eller forseelse kand regnes, og maa sligt forrettes og foretages i Eders daglige Husgesinders nærværelse, naar ikkun de eller en hver af Eder haver ikke givet aarsage til des-

lige Bandsettelser. Desforuden er det Eder, saa længe I lever, og alle dem, som nu ere af Eders Familie eller Hoff, tilladt, at saasom vi have fornummet, at i Eders Lande woxer ingen Oliver, I og de maa i Fastens Tiid lige indtil Palme-Søndag, saa og paa andre Dage, da det er forbuddet at æde Melkmad, spiise Smør og Ost, uden nogen andens dertil givne bevilgning, saa og naar I kunde være Svage, dog med begge Eders Læggere deres Samtykke, maa I i den Hellige Dimmel Uge spiise Melkmad, saa og baade de og andre forbudne Tiider nyde Eg og Kiød. I maa og have dend Friihed at udvælge een Kirkke, eller fleere Kirkker, som I Andægteligen udi Fastens tiid eller andre Dage, paa hvilke Meenigheden udj Rom og andre Christi-Troende pleyer at besøge de anordnede Hoved-Kirkker i Rom, for at erholde Aflad og Synders forladelser, saa længe I leve, kunde besøge og derved erholde ligesaa mange og kraftige Aflad og Synders Forladelser, som I kunde erlange, om I hver Dag personligen kunde besøge forbemelte Kirkker i Rom. Saa maa og kand og Eders Legemer, naar I ere døde, begraves tilbørligen i Kirkkerne, med ald Liig-Process, endog i Bands tiider, endskjønt det aff Apostoliske Myndighed særdeles kunde være tillyst, saafremt I ikke giver nogen Aarsag til Bandsetning. Alt dette ovenstaaende bevilge og tilstæde Vi Eder ved nærværende Vores Brev i Krafft af dend Apostoliske Myndighed, hvormed Vi Fuldkommeligen og Specialiter ere forsiunede til dette at forrette. Iligemaade giøre Vi hermed, alt formedelst samme Apostoliske Myndighed, Eder og Eders afgangne Fædre, som ere hendøde i een oprigtig Troe og i Eenighed med Menigheden, vores Hellige Moder, fuldkommelig deelagtige i alle og een hver af de Messer, Bønner, Guds Tiennester, Faster, Kirkke-Discipliner, Hoved Kirkernes Gudelige besøgelse, Almisser, de Bønner, som gøres for de Dødes Siæle, og alle andre Aandelige gode Ting, som der og forefalder og til evig Tiid kand skee og forefalde i den almindelig hellige stridende Kirkke og dens

Lemmer; Dog maa I vel see Eder fore, at I med Varsomhed og sielden bruger slig Bevilgning før Dagen at forrette Messer; Thi naar Vor Herre Jesus Christus, Guds Søn, Det ævige Lyszets glantz, Hand skal offres i Alterets forretning, sømmer det sig ikke at skee om Natten og i dends Mørkhed, men om dagen. Herimod bør ey noget foredrages af alt det, som ellers kunde være imod og hinderligt, saasom forberørte vor Herre Paven det udj de vore Embeder givne Bestallings-Breve har vildet og besluttet det alt ey at skulde være til hindring eller nogen forfang. Dets til ydermere bekræftelse have Vi udstedt dette Vort Brev, og hoshængt vor Signete, som Vi i slige tilfælde pleyer at bruge. Givet i Kiøbenhavn Aar Eet Tusinde Fem Hundrede og Sytten, den 10de udi Martii Maaned, udi vor Helligste Herres, Hans Pavelige Sædes Fierde Aar.

L: S: S: S: A.

Nu følger den fulde Aflads Formular.

Dend almægtige Gud og Vor Herre Jesus Christus forbarme sig over Eder og afløse Eder formedelst Hans helligste Liidelses Verdskyld og fortieneste, og Jeg, udaf Hans, hans hellige Apostlers Petri og Pauli og vor helligste Herres Pavens Eder bevilget og mig i denne tilfælde anfortroet magt og myndighed, afløser Eder først af alle Geistlige Kirkkens Band og Domme, som i nogen maade kunde være indkommen over Eder; Dernæst af alle Eders Synders forseelser [og] overtrædelser, som I hiid til dags have beganget, endog grove og de, som det Apostoliske Sæde pleyer at have sig alleene forbeholden! i det Jeg giver Dig Deel i alle de aandelige gode Ting, som forekommer og skeer i dend stridende Kirkke og alle dends Lemmer, alle som nogensinde i efftertiden kand skee og forekomme, i det Jeg meddeeler Eder evig Fuldkommen Aflad for alle Eders Synder og alle og een hver af de Aflader og Syndernes Forladelser, som pleyer at skee og foreløbe ved Hoved-Kirrkernes Gudelige Besøgelser udi

Rom, saa og eftergiver Jeg Eder ald straff, som I udi Skiers-ild, for hvis ont I have begaaet, kunde have fortient, og indlemmer og antager Eder igien til Kirkkens hellige Sacramenter, Eenigheden med de Troende, og dend reenhed og u-skyldighed, i hvilken I vare, da I bleve døbte; Saa at naar I døe, da skal straffens Porte for Eder være lukte, og det lystige Paradises Døre aabnede, og i Eders Dødsstund skal Benaading ikke destomindre være Eder alle Tiider til Salighed forbeholden, i Navn Faders, Søns og Hellig Aands. Amen.

Johann Angelus,

Provst, Protonotarius og det Apostoliske
Sædes Commissarius, med egen Haand.